

Komisijos darbo planas

TARPTAUTINĖ KOMISIJA NACIŲ IR SOVIETINIO OKUPACINIŲ REŽIMŲ NUSIKALTIMAMS LIETUVOJE ĮVERTINTI

Tyrimų programų metmenys ir kryptys 1999 m. rugpjūčio 29 d.

Pirmajame komisijos darbo etape apsiribojama tyrimais iki 1953 metų, kai baigėsi antrosios sovietinės okupacijos pirmasis etapas. Antrosios sovietinės okupacijos antrasis etapas 1953-1990 m. Bus tolesnių komisijos tyrimų objektas.

1940-1941 m. Bei 1944-1953 metų sovietų okupacijų istoriją vertina sovietų nusikaltimams tirti skirta pakomisė; 1941-1944 m. Okupaciją bei Holokausto įvykius vertina nacių nusikaltimams tirti skirta pakomisė. Padalijus Komisiją į dvi pakomises norima aiškiai atskirti dviejų okupacinių režimų padarytus nusikaltimus ir, juos analizuojant bei vertinant, išvengti paviršutiniškų analogijų.

Vykdydama tyrimus, Komisija suformuluos svarbiausias sąvokas, tokias kaip Holokaustas, genocidas, kolaboravimas, okupacija, rezistencija ir kt. Apibrėždama nusikaltimų prieš žmoniją sąvoką, Komisija remsis principais, išdėstytais 1998 m. Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statute. Komisijos istorinių tyrimų koncepcija bus grindžiama šiuolaikine istorijos tyrimų metodologija, teisės normomis, kurios yra taikomos tarptautinėje teisėje. Komisija dirbs konsultuodamasi su įvairiais mokslininkais.

1940-1953 metų okupacijų /sovietų ir nacių/ laikotarpį skirstome periodais:

I. Įvadas:

- Lietuva Antrojo Pasaulinio Karo išvakarėse;
- Molotovo-Ribentropo Pakto pasekmės: valstybingumo praradimas.

II. Pirmoji sovietinė okupacija, 1940-1941 m.

1. Sovietinio režimo nusikaltimai:

- 1.1. Lietuvos okupavimas/aneksavimas ir sovietizacija;
- 1.2. Areštai ir kitos prievartos formos;
- 1.3. Masiniai gyventojų trėmimai;
- 1.4. Sovietų vykdytos kariškių ir civilių gyventojų žudynės;
- 1.5. Kultūrinio, religinio ir ekonominio gyvenimo žlugdymas. Turto konfiskavimas.

2. Nusikalstamos okupacinės politikos sistema - okupacinių politinių, policinių, karinių, visuomeninių bei juridinių struktūrų vaidmuo ir kolaboravimas su jomis.

III. Nacių okupacija: Holokaustas ir kiti nacių nusikaltimai 1941-1944 m.

- 1. Holokausto Lietuvoje prielaidos*
- 2. Žydų persekiojimas:*

- 2.1 Žudynės ir kiti nusikaltimai, įvykdyti pirmosiomis nacių-sovietų karo dienomis;
- 2.2 Organizuotas Lietuvos žydų naikinimas;
 - 2.2.1. Žydų naikinimas 1941 m. vasarą ir rudenį;
 - 2.2.2. Getų laikotarpis 1941-1944;
- 2.3 Žydų dvasinio ir kultūrinio paveldo sunaikinimas;
- 2.4 Žydų nuosavybės ir turto konfiskavimas, naikinimas.

3. Ne žydų kilmės piliečių persekiojimas:

- 3.1 Civilių gyventojų žudynės;
- 3.2 Karo belaisvių žudynės;
- 3.3 Koncentracijos stovyklos;
- 3.4 Priverstiniai darbai Vokietijoje;
- 3.5 Turto konfiskavimas ir kultūrinio gyvenimo žlugdymas.

4. Institucijų, asmenų, tarnavusių okupacinio režimo politinėse, policijos, karinėse, visuomeninėse bei teisinėse institucijose vaidmuo.

5. Lietuvos gyventojų - vykdytojų ir/ar pagalbininkų - vaidmuo Holokauste.

IV. Antrosios sovietinės okupacijos pirmasis etapas (1944-1953 m.)

1. Nusikaltimai:

- 1.1 Civilių gyventojų žudymai, kaimų deginimai, baudžiamosios akcijos;
- 1.2 Prievartinė mobilizacija;
- 1.3 Ginkluotos rezistencijos slopinimas;
- 1.4 Gyventojų trėmimai;
- 1.5 Masiniai areštai ir kankinimai;
- 1.6 Nuosavybės eksproprijavimas, Lietuvos valstiečių ūkių kolektyvizavimas;
- 1.7 Tikybos persekiojimas ir tautinės kultūros žlugdymas.

2. Sovietų Sąjungos politinių, karinių, teisinių okupacinių struktūrų, vietinių jų padalinių bei kolaborantų vaidmuo vykdant nusikaltimus.

V. Antrosios sovietinės okupacijos antrasis etapas (1953–1990 m.)

(Antrosios sovietinės okupacijos antrasis etapas bus detalizuojamas tolesnių komisijos tyrimų metu)